

SDKÚ-DS:

**PROGRAM
PRE SLOVENSKO V KRÍZE**

**Ako pomôcť ekonomike
Ako pomôcť ľuďom**

**Strategické impulzy pre podporu ekonomiky a zamestnanosti
Ochrana a podpora strednej vrstvy a rodiny**

(september 2009)

SDKÚ-DS odmieta tézu, že Slovensko ako obeť celosvetovej krízy samé nemôže robiť nič, a že sa dá iba čakať, kedy sa kríza skončí. Sme naopak presvedčení, že v súčasnej situácii je potrebné správne stanoviť silnú rozvojovú stratégiu pre Slovensko - a že treba urýchlene prijať viacero konkrétnych, odvážnych a veľmi silných opatrení. Ich výsledkom musí byť najmä tvorba nových pracovných miest.

Vláda sa ukázala ako bezradná – a jej program nefunguje.

Napriek opatreniam vlády zaznamenalo Slovensko v prvom polroku pokles hospodárstva väčší ako Česko alebo Poľsko.

Slovensko potrebuje program!

SDKÚ-DS opäť predkladá návrhy na riešenie následkov hospodárskej krízy.

Ponúkame 12-bodový program, ktorý má 2 hlavné priority:

Ako pomôcť ekonomike. Ako pomôcť ľuďom.

Toto by sme dnes robili my!

A. STRATEGICKÉ IMPULZY PRE ROZVOJ EKONOMIKY A RAST ZAMESTNANOSTI.

Pred krízou a do roku 2006 bolo Slovensko na jednom z prvých miest v atraktivite pre nové investície. Obávame sa, že keď kríza pominie, tak zistíme, že nás zosunula niekde do šedého priemeru, alebo ešte nižšie. Záleží nám na tom, aby Slovensko po kríze znovu stálo na štartovacej čiare najlepšie pripravené a rýchlo sa dostalo na čelo pelotónu! Slovensko sa musí opäť stať atraktívnym miestom pre investície, najmä pre investície s vyššou pridanou hodnotou. SDKÚ-DS navrhuje:

1. **Znížiť a zjednodušiť odvody v súlade s návrhmi Podnikateľskej aliancie Slovenska (PAS).**
2. **Zastaviť plytvanie.**
3. **Urýchliť čerpanie eurofondov a lepšie ich využiť.**
4. **Viac investovať do vzdelania, podpory vedy a výskumu.**
5. **Zlepšiť súdnictvo a vymožitelnosť práva.**
6. **Zmeniť zákonník práce.**

B. OPATRENIA NA OCHRANU A PODPORU STREDNEJ VRSTVY A RODINY.

Ochrana a podpora strednej vrstvy a rodiny sa musí stať strategickým záujmom štátu – a v čase krízy dvojnásobne. Tento cieľ má svoj ekonomický, sociálny, ale aj morálny rozmer. Prosperujúca krajina – to je silná stredná vrstva. Prosperujúca stredná vrstva je okrem iného aj ďalším motorom ekonomiky. Štát musí dať najavo, že sa vie postarať nielen o ľudí, ktorí nechcú či nemôžu pracovať, ale že si váži poctivo pracujúcich ľudí, ktorí poctivo platia dane a odvody, starajú sa o rodinu a vychovávajú svoje deti. SDKÚ-DS navrhuje:

1. **Materskú na 1 rok vo výške čistého platu.**
2. **Zásadne zvýšiť štátnu podporu na zatepl'ovanie domov a bytov.**
3. **Citeľne zvýšiť platy učiteľ'ov.**

4. **Podporiť zvyšovanie kvalifikácie pre zamestnancov, ktorí dočasne nemajú prácu.**
5. **Za prioritu vyhlásiť lepšie služby v zdravotníctve.**
6. **Zastaviť prehĺbovanie regionálnych rozdielov.**

Slovenská ekonomika sa v súčasnosti nachádza v komplikovanej situácii. Mimoriadne úspešné obdobie predchádzajúcich rokov, ktoré vyvrcholilo v roku 2007 rastom hospodárstva na úrovni 10,4%, sa zmenilo na prudký pád ekonomiky, ktorý v tomto roku dosiahne podľa prognózy Ministerstva financií SR mínus 6,2%. **Prepad ekonomickej výkonnosti Slovenska o vyše 16% za dva roky je jeden z najhorších spomedzi všetkých členských štátov EÚ. Celý tento prepád nemožno pripisovať iba vplyvom globálnej krízy, ani tvrdiť, že Slovensko je proti týmto vplyvom úplne bezmocné.** Slovenská vláda mala a má v rukách nástroje, ktorými môže aj v tejto situácii **pomáhať slovenskej ekonomike rozumnými impulzmi: zmiernovať dopady krízy na Slovensko a predovšetkým pripravovať slovenskú ekonomiku na obdobie po kríze.** Bolo by nerozumné a pre budúcnosť Slovenska nebezpečné, keby sa presadil názor, že dnes na Slovensku nemôžeme robiť nič než čakať, pokiaľ kríza pominie, a po nej sa automaticky Slovensku opäť začne dariť. Nie je to pravda.

Slovensko bolo do roku 2007 jedným z lídrom medzi európskymi ekonomikami. Teraz však prichádzajú viaceré jasné varovania, že keď najhoršia fáza globálnej krízy odznie, Slovensko sa môže zobudiť v sivom priemere. Rast slovenskej ekonomiky sa výrazne neoživí a nové pracovné príležitosti nevzniknú samé od seba. Prognózy Európskej komisie a Národnej banky Slovenska už dnes varujú, že pokles počtu pracovných miest sa nezastaví dokonca ani po konci roku 2009. Ak nedôjde k zásadnému obratu v politike slovenskej vlády, Slovensko v ďalších rokoch prestane dobiehať vyspelejšie krajiny a životná úroveň slovenských občanov bude stagnovať alebo rásť oveľa pomalšie, ako tomu bolo v predchádzajúcich rokoch. Bez urýchlenej zmeny hospodárskej politiky **Slovensko smeruje k priemeru a k prekonaným problémom, ktoré malo pred 10 rokmi.**

Jeden z najhorších poklesov spomedzi všetkých krajín EÚ v priebehu dvoch rokov, ako aj aktuálne porovnanie poklesu slovenskej ekonomiky s okolitými štátmi V4 by malo byť pre nás jasným varovaním, že **slovenská ekonomika stráca potenciál, ktorý dostala reformami a vstupom do EÚ a z ktorého čerpala ešte aj v rokoch 2007 a 2008. Tento potenciál však nedostal po roku 2006, s výnimkou prijatia eura, žiadne nové impulzy a postupne by doznieval aj bez dopadov globálnej krízy.** Kríza tento fakt zakryla iba opticky – aj bez krízy slovenská vláda prognózovala na rok 2009 o polovicu menší rast ekonomiky ako pred dvoma rokmi. Kým ešte v roku 2006 dosiahlo Slovensko najvyšší prílev zahraničných investícií na obyvateľa spomedzi krajín V4, v roku 2008 to už bolo najmenej. Už tieto fakty mali byť varovaním, že **slovenská ekonomika potrebuje ďalšie nové silné impulzy, aby zostala v skupine najrýchlejšie rastúcich ekonomík.**

SDKÚ-DS neteší, že sa potvrdzujú naše **varovania vláde, že nevyužila veľmi dobré časy v predchádzajúcich rokoch na aktívnu hospodársku politiku, ktorá by zlepšila odolnosť našej ekonomiky.**

- Považujeme za doslova trestuhodné, že v roku 2008 pri stále vysokom raste ekonomiky 6,4% vláda zhoršila hospodárenie štátu (deficit 2,2% bol vyšší ako v predchádzajúcom roku!).
- Považujeme za mimoriadne krátkozraké, že vláda od svojho nástupu neurobila nič významné pre zlepšovanie podnikateľského prostredia (odvodový systém, administratívna náročnosť, súdy, infraštruktúra,...). Zahodila 25 mld. Sk, ktoré mohli

prísť na účet štátu z privatizácie bratislavského letiska a Carga. Dnes, v časoch krízy, keď potrebuje krajina každú korunu, vláda stavia za peniaze daňových poplatníkov terminál bratislavského letiska a rozhadzuje ich na dotácie pre zle hospodáriace železnice.

SDKÚ-DS kritizovala túto politiku vlády v rokoch 2007 a 2008, no **po vypuknutí finančnej krízy sme ponúkli vláde pozastaviť politickú konfrontáciu a začať dialóg**. Slovenská ekonomika a slovenská spoločnosť potrebovala, aby jej politická reprezentácia dala hlavy dokopy, aby sa parlament zmenil na miesto skutočného dialógu, a aby nebola z diskusie v prospech Slovenska vylúčená žiadna užitočná myšlienka. **Prijali sme pozvanie pre nášho zástupcu do Rady vlády pre hospodársku krízu, dvakrát sme predložili návrhy do diskusie na pôde parlamentu, kompletne iniciatívy dostal od nás aj predseda vlády a podporili sme všetky vládne návrhy, ktoré sme považovali za užitočné.** Vládna väčšina v parlamente odmietla čo i len diskutovať s opozíciou o hospodárskej kríze, a premiér nezaradil naše návrhy na rokovanie Rady vlády pre hospodársku krízu ani raz! **Namiesto spolupráce nastolila vláda totálnu konfrontáciu.**

Takéto správanie vlády však nezakryje holé fakty o páde ekonomiky, o raste nezamestnanosti, o katastrofálnom čerpaní eurofondov a o plytvaní peňazí, ktoré len v prípade 45 najväčších zdokumentovaných prípadov podľa odhadov prekračuje sumu 88 mld. korún za tri roky. Realita ukazuje, že **opatrenia, ktoré vláda doteraz schválila a označila za „protikrizové“, nedali a nedajú ekonomike dostatočný impulz, ktorý by prispel k udržaniu zamestnanosti a k vytváraniu nových pracovných príležitostí.** V mnohých prípadoch vznikajú iba nové programy, ktoré vyžadujú viac administratívy, byrokracie a vytvárajú ešte väčší priestor pre klientelizmus a korupciu (ako napríklad tzv. sociálne podniky).

V posledných troch mesiacoch vláda už nemá silu ani len predstierať protikrizové aktivity; posledným „opatrením“ bolo takzvané šrotovné, ktoré nepomohlo našim, ale hlavne českým automobilkám. Slovenská vláda prespala celý záver minulého roka, kedy v skutočnosti nepredložila žiadne opatrenia ani víziu. Konať začala až začiatkom roku 2009, no po pár mesiacoch sa fantázia vlády vyčerpala: počet užitočných rozhodnutí sa dá spočítať na prstoch jednej ruky, nikto nepredložil analýzu o efektívnosti prijatých opatrení, vláda odkladá zásadnejšie prehodnotenie štátneho rozpočtu,... **Už sa nedá zakrývať, že vláda je pri boji s hospodárskou krízou jednoducho bezradná.**

(Príkladom skutočnej reakcie na hospodársku krízu je stimulačný balík v Českej republike. Napriek turbulentnej politickej situácii a ťažkému postaveniu vlády Mirka Topolánka balíček jeho vlády mal veľkosť 72,7 mld. Kč, teda 1,9% HDP, pričom polovica (36,4 mld. Kč) z neho bola určená na zníženie odvodov, a ďalších 17,8 mld. Kč na zníženie daní pre podniky. Teda takmer ¾ celého balíka ide v Českej republike na zníženie odvodov a daní. Slovenská vláda pritom tvrdošijne opakuje, že dane a odvody neznižuje žiadna vláda na svete.)

Tento dokument je otvorený, bude sa ďalej aktualizovať, meniť a dopĺňať podľa vývoja ekonomiky a krokov vlády.

+ + + + + + + + + +

Odmietame tézu, že Slovensko samé nemôže robiť nič než čakať pokým sa kríza skončí a ako to celé dopadne. Sme naopak presvedčení, že v súčasnej situácii je potrebné správne stanoviť rozvojovú stratégiu a urýchlene prijať viacero konkrétnych, odvážnych a veľmi silných opatrení.

Vláda sa ukázala ako bezradná – a jej program nefunguje.

**Napriek opatreniam vlády zaznamenalo Slovensko v prvom štvrt'roku pokles
hospodárstva väčší ako Česko alebo Poľsko.
Slovensko potrebuje program!**

SDKÚ-DS požaduje urýchlene revidovať tohtoročný štátny rozpočet a uskutočniť okamžitú revíziu všetkých výdavkov s cieľom zrušiť, alebo znížiť všetky verejné výdavky, ktoré nemajú proticyklický charakter, netýkajú sa príjmov občanov a výdavkov, ktoré zakladajú pre ekonomiku nové rastové impulzy. Hoci je prirodzené, že hospodárska kríza v istej miere automaticky zvýši deficit verejných financií, súčasná miera zadlžovania budúcich generácií je neakceptovateľná. Vážne hrozí, že prudké zadlžovanie bude brzdiť v budúcnosti výkonnosť slovenského hospodárstva.

Občania a firmy si riziko vysokého zadlženia uvedomujú a menia svoje správanie – znižujú mieru spotreby a racionalizujú výdavky v osobných rozpočtoch rodín. Verejná správa musí urobiť to isté. Je nevyhnutné prijať jasné a záväzné pravidlá, podľa ktorých sa bude znižovať deficit po ukončení hospodárskej krízy. Vzhľadom na to, že vláda v roku 2010 už predpokladá rast ekonomiky o 1%, deficit verejných financií musí v budúcom roku výrazne poklesnúť pod úroveň 3% HDP.

SDKÚ-DS navrhuje opatrenia, ktoré sú zamerané nielen na zmiernenie bezprostredných dopadov krízy v roku 2009, ale najmä na zodpovednú prípravu Slovenska na chvíľu, kedy sa svetové hospodárstvo znova oživí a noví investori budú hľadať vhodné príležitosti pre podnikanie vedúce k tvorbe nových pracovných miest. Naše návrhy vychádzajú z reálnych možností Slovenska a zohľadňujú aj doterajšie chyby vlády, pre ktoré sa niektoré inak užitočné opatrenia dnes nedajú prijať. (Napríklad zníženie daní, ktoré sme navrhovali v januári – vláda však medzičasom sériou zlých rozhodnutí doviedla verejné financie pod hranicu, kedy by zníženie daní uniesli.)

**SDKÚ-DS navrhuje tento 12-bodový program
a bude podporovať 2 hlavné priority:**

**A. AKO POMÔŤ EKONOMIKE. Strategické impulzy pre rozvoj
ekonomiky a rast zamestnanosti.**

Pred krízou a do roku 2006 bolo Slovensko na jednom z prvých miest v atraktivite pre nové investície. Obávame sa, že keď kríza pominie, zistíme, že nás zosunula niekde do šedého priemeru alebo ešte nižšie. Záleží nám na tom, aby Slovensko po kríze znovu stálo na štartovacej čiare najlepšie pripravené a rýchlo sa dostalo na čelo pelotónu!

Súčasťou tohto strategického cieľa sú predovšetkým tieto riešenia:

1. Znížiť a zjednodušiť odvody. Dosiahnuť tento cieľ je reálne zjednodušením odvodového systému a jeho postupným zjednotením s daňovým systémom (začať sa dá harmonizovaním vymeriavacieho základu pre dane a odvody). Obmedzenie plytvania vytvorí dostatok zdrojov na citeľné zníženie odvodov. Takéto opatrenie pomôže podnikaniu (zamestnávaniu), ale bude mať priaznivý efekt aj na zvyšovanie plátov.

2. Zastaviť plytvanie. Robert Fico ako opozičný politik tvrdil, že štátne tendre sú predražené o 40%. Dnes nadobúdajú kauzy obľudné rozmery a vládne úrady priamo alebo nepriamo obchádzajú súťažné metódy (napríklad tým, že pod malichernými zámienkami

vylúčia najlacnejšiu ponuku). Masové plytvanie a kradnutie je dnes už makroekonomickým problémom. Treba prijať razantné opatrenia: nové prísnejšie pravidlá (napríklad povinné elektronické obstarávanie) je možné prijať v parlamente prakticky okamžite.

3. Urýchliť čerpanie eurofondov. Okamžite zaviesť krízové riadenie, pretože za dva a pol roka sme z eurofondov nevyčerpali prakticky nič. Vláda by mala urýchlene zmeniť Národný strategický referenčný rámec tak, aby rozdelenie eurofondov medzi jednotlivé oblasti lepšie reagovalo na súčasnú situáciu. Vláda má všetky možnosti zmeniť nepriaznivú situáciu v priebehu krátkeho obdobia, ak sa tomuto problému začne seriózne venovať. Štát si v súčasnosti znovu požičiava a zvyšuje zadĺženie – pritom v eurofondoch je takmer 350 mld. korún, ktoré sú určené ako nenávratná pomoc Slovensku. Vláda by mala okamžite začať využívať eurofondy na výstavbu diaľnic, namiesto neúmerne predražených a stále neúspešných PPP projektov. Eurofondy môžeme využívať aj na zvýšenie ohodnotenia učiteľov či na rekvalifikáciu pre zamestnancov, pre ktorých zamestnávateľia kvôli kríze nemajú prechodne prácu. Teraz treba viac pružnosti – teraz treba viac čerpania.

4. Viac investovať do vzdelania, podpory vedy a výskumu. Vláda by mala prijať záväzok, že ani v čase krízy neznižuje žiadne výdavky do vzdelania, vedy a výskumu – a prijať viaceré konkrétne rozhodnutia na podporu modernej ekonomiky, nových technológií a spolupráce ekonomiky a výskumu.

5. Zlepšiť súdnictvo a vymožitelnosť práva. Viaceré verejne známe udalosti naznačujú, že situácia v justícii sa nezlepšuje, ale dokonca ešte zhoršuje. Slabá vymožitelnosť práva a stav súdnictva sú katastrofálne. Podceňovanie tejto oblasti prináša veľké škody občanom aj celej ekonomike.

6. Zmeniť zákonník práce. Pracovnoprávnú legislatívu zmeniť tak, aby nebránila ľuďom pracovať, keď pracovať chcú a práca je a aby zároveň vytvárala podmienky na vznik nových pracovných príležitostí a tým na znižovanie nezamestnanosti.

B. AKO POMÔŤ ĽUĎOM. Opatrenia na ochranu a podporu strednej vrstvy a rodiny.

Ochrana a podpora strednej vrstvy a rodiny sa musí stať strategickým záujmom štátu – a v čase krízy dvojnásobne. Tento cieľ má svoj ekonomický, sociálny, ale aj morálny rozmer. Prosperujúci štát – to je silná stredná vrstva. Stredná vrstva je motorom ekonomiky. Štát musí dať najavo, že sa vie postarať nielen o ľudí, ktorí nemôžu pracovať, ale že si váži poctivo pracujúcich ľudí, ktorí platia dane a odvody, starajú sa o rodinu a vychovávajú svoje deti.

Ako súčasť tohto strategického cieľa navrhujeme v súčasnosti najmä:

1. Materskú vo výške čistého platu počas jedného roka. Navrhujeme predĺžiť poberanie materskej z pol roka na jeden rok – a navrhujeme zvýšiť jej výšku z 55% na 100% mzdy matky pred odchodom na materskú. Bude to významná ekonomická podpora mladej rodiny – ale bude to aj dôležité gesto, že si štát váži rolu matky nie menej ako jej prácu pred odchodom na materskú.

2. Zásadne zvýšiť štátnu podporu na zatepl'ovanie domov a bytov. Toto opatrenie môže pomôcť desiat'isícim domácnost'iam pri samotnej investícii do zatepl'ovania, ale

tiež natrvalo zníži výdavky ich rodinných rozpočtov na vykurovanie. Zatepl'ovacie práce síce zrejme neprinesú zisky pre veľké stavebné firmy - sponzorov Smeru, ale dajú prácu tisíckam živnostníkov a zamestnancov malých a stredných firiem na celom území Slovenska. Zníži sa tým aj energetická náročnosť, a teda aj závislosť Slovenska od dovozu plynu.

3. Citeľne zvýšiť platy učiteľov (prostredníctvom eurofondov). Hovoríme, že chceme vzdelanostnú spoločnosť a stále zvyšujeme aj nároky na učiteľov. Treba priznať, že všetky vlády doteraz urobili málo, aby zvýšili ekonomický aj spoločenský status učiteľov a do školstva systematicky pritiahli najschopnejších. Navrhujeme konkrétny projekt financovaný z eurofondov, ktorý by priniesol vyššie príjmy školám, ktoré by ich mohli využiť na platy učiteľov.

4. Podporiť zvyšovanie kvalifikácie pre zamestnancov, ktorí dočasne nemajú prácu (prostredníctvom eurofondov). Navrhujeme vytvoriť Národný projekt pomoci pre vzdelávanie zamestnancov. Z jeho zdrojov by sa malo financovať vzdelávanie tých zamestnancov, pre ktorých nemajú firmy v súčasnosti dostatok pracovnej náplne. Čas krízy by tak firmy využili na zvyšovanie kvalifikácie svojich zamestnancov, aby pri obnovení výroby dokázali byť kvalitnejší a efektívnejší. Tým pádom by sa čakanie na oživenie hospodárskeho rastu užítokovalo v prospech Slovenska na zvýšenie konkurencieschopnosti jeho firiem.

5. Za prioritu vyhlásiť lepšie služby v zdravotníctve. Za zdravotnícke služby platíme všetci, každá rodina ich potrebuje a veľa ľudí v zdravotníctve pracuje. V tomto roku sa vynaloží na zdravotníctvo bežmála o 50 percent viac peňazí ako v roku 2005, pretože ľudia platia stále viac prostredníctvom svojich odvodov a cez svoje dane, ale služby pre pacientov sa nezlepšili. To znamená, že v zdravotníctve sa peniazmi plytvá, pretože k pacientovi sa lepšie služby o 50 percent nedostanú. Zároveň v tomto roku pacienti zaplatia na rôznych doplatkoch a poplatkoch cca 35 mld. (v slovenských korunách), zatiaľ čo v roku 2005 to bolo 20 mld.! **Navrhujeme sériu opatrení, ktoré ochránia zdravotníctvo pred krízou; zvýšia ochranu a zlepšia služby pre pacientov; zavedú jasné pravidlá a práva pre všetkých pacientov, ale aj pre všetkých lekárov a všetky nemocnice.** Chceme dosiahnuť, aby mal každý pacient na rovnakú diagnózu zaručenú rovnako kvalitnú liečbu; aby spoluúčasť pacienta, nech platí za čokoľvek, mala jasný strop; a aby lekár a zdravotnícke zariadenie dostali za liečbu rovnakej diagnózy rovnakú platbu v Prešove, v Kráľovskom Chlmcí aj v Bratislave.

6. Zastaviť prehlbovanie regionálnych rozdielov. Navrhujeme opatrenia na zastavenie znovu rastúcich regionálnych rozdielov, najmä prostredníctvom zvýhodneného prílevu investícií cez špecifické pravidlá ich podpory, ktoré zvýhodnia menej rozvinuté regióny, ale tiež cez urýchlenú výstavbu diaľnic s využitím peňazí z európskych fondov a prostredníctvom rozvoja medzitrhu práce a väčšieho využitia alternatívnych zdrojov energie, najmä biomasy.

+ + + + + + + + + +

Súčasná kríza je vážna, a práve preto nám nepomôžu ideologické reči o „sociálnom štáte“, ale konkrétne opatrenia, ktoré pocíti stredná vrstva a rodiny na svojej peňaženke. Také opatrenia, ktoré pripraví Slovensko v tomto období na opätovný návrat medzi európsku a svetovú ekonomickú špičku. Záleží nám na tom, aby sa Slovensko opäť stalo rýchlo rastúcou ekonomikou s dobrou povest'ou, ktorá láka investorov, kde sa vytvárajú nové pracovné miesta a kde sa životná úroveň ľudí postupne zvyšuje.

Súčasná kríza je veľmi vážna, no Slovensko zažilo pred približne desaťročím krízu ešte výraznejšiu. Nezamestnanosť vtedy dosiahla 20%, reálne hrozil krach najväčších bánk a celého hospodárstva. Dve vlády Mikuláša Dzurindu dokázali túto krízu vyriešiť, naštartovali ekonomiku, rozbehli tvorbu nových pracovných miest a Slovensko sa stalo jednou z najrýchlejšie rastúcich ekonomík v Európskej únii. A hoci objektívna situácia vtedy a dnes nie je rovnaká, jedno majú spoločné:

Pasívny prístup vlády a prešľapovanie na mieste by problémy Slovenska nevyriešili vtedy – a nevyriešia ich ani dnes. Keď kríza odznie, prídu príležitosti, ktoré bude treba využiť, a začne sa konkurenčný boj krajín, v ktorom musí Slovensko znovu obstáť.

+ + + + + + + + +

A. STRATEGICKÉ IMPULZY PRE ROZVOJ EKONOMIKY A RAST ZAMESTNANOSTI.

1. Základnou prekážkou udržaniu a tvorbe pracovných príležitostí je na Slovensku veľmi vysoké odvodové zaťaženie. Takmer polovicu, presne 48,6% z hrubej mzdy veľkej väčšiny zamestnancov, sa musí odvieť do Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní. Zamestnávateľ platí za svojich zamestnancov odvody vo výške 35,2% a zamestnanec ďalších 13,4%. Inak povedané, pri plate 750 € (22 595 Sk), odvody predstavujú takmer 365 € (takmer 11.000 Sk). Vysoké odvody odrádzajú zamestnávateľov od toho, aby zamestnávali nových pracovníkov a v čase krízy ich nútia k prepúšťaniu.

Problémom odvodového systému na Slovensku nie je len jeho vysoké zaťaženie, ale aj neporiadok, v akom sa tento systém nachádza. Je komplikovaný, administratívne náročný a zlý. Výsledkom neporiadku v odvodoch je fakt, že napriek extrémne vysokým sadzbám, príjmy Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní nie sú adekvátne možnostiam slovenskej ekonomiky. Odvodový systém je totiž deravý ako ementál, umožňuje vyhýbanie sa plateniu odvodov. Je nevyhnutné urobiť poriadok v odvodovom systéme, tak ako sa to stalo od roku 2004 v daňovom systéme. Oba systémy by mali byť previazané, ich jadrom by mal byť harmonizovaný vymeriavací základ, z ktorého sa budú platiť dane z príjmu aj odvody. **Rovnako ako v daňovom systéme, aj pri odvodoch bude možné súčasne s urobením poriadku výrazne znížiť sadzby, a to bez negatívneho dopadu na príjmy verejných financií.**

SDKÚ-DS sa stotožnila s návrhmi Podnikateľskej aliancie Slovenska (PAS) na jej konkrétnych návrhoch na zjednodušenie systému odvodov. Podľa neho by sa malo zlúčiť šesť sociálnych odvodov do jedného 25% odvodu plateného z ceny práce (superhrubej mzdy), stanoviť 10% odvod na zdravotné poistenie a zjednotiť jednotný odvodový strop vo výške 3-násobku priemernej ceny práce v danom roku. Poistenie v nezamestnanosti by sa malo zároveň stať dobrovoľným, rovnako ako je to v prípade živnostníkov. Odvody nebudú rozdelené na odvody platené zamestnancom a odvody platené zamestnávateľom, ale jeden sociálny a jeden zdravotný odvod bude platiť vždy zamestnávateľ.

Nevyhnutné je aj zjednotenie výberu daní a odvodov do jednej inštitúcie. Hoci už v roku 2005 bol vo vláde Mikuláša Dzurindu schválený tento zámer s cieľovým rokom 2009, vláda Roberta Fica celý projekt posunula až do roku 2013. Vláda by mala do 3 mesiacov vypracovať **návrh jednotného vymeriavacieho základu pre dane a odvody**, zharmonizovať oba systémy (účinnosť legislatívy od januára 2010) a do roku 2011 **spojiť výber daní a odvodov**.

Najefektívnejšie využitie 10 mld. Sk, ktoré sa vláda rozhodla v rozpočte ušetriť, bolo na zníženie odvodov. Zníženie odvodov je spravodlivé, jednoduché a transparentné. Každý zamestnanec a každý podnikateľ bude podporený v rovnakej miere. Bez ohľadu na to, či ide o novú investíciu, alebo dlhoročného podnikateľa. Bez ohľadu na to, či ide o domácu alebo zahraničnú firmu. Bez ohľadu na to, či ide o veľkú alebo malú firmu. Bez ohľadu na to, či ide o kamaráta vlády alebo podnikateľa bez známostí. Vďaka zníženiu odvodov zostane ľuďom a firmám viac peňazí, štát pritom nebude potrebovať vytvárať nové programy s komplikovanými pravidlami, ušetrí na úradníkoch a nebude sa ani môcť korumpovať. **Všetky doteraz neminuté prostriedky z ušetrených 10 mld. Sk, rovnako ako aj všetky ďalšie úspory je potrebné využiť na zníženie odvodov.**

SDKÚ-DS je presvedčená, že jednoduchý a prehľadný odvodový systém zlepši kvalitu podnikateľského prostredia, zníži transakčné náklady podnikateľov a zníži motivácie k obchádzaniu riadnych odvodových povinností. Zároveň posilní verejnú diskusiu o možnostiach rozšírenia príjmovej základne, z ktorej sú platené odvody, zvýši tlak na obmedzovanie výnimiek, ktorými sa dnes dá plateniu odvodov legálne vyhnúť, čo vytvorí priestor na zníženie sadzieb odvodov v budúcnosti.

2. Znížiť plytvanie o 10 mld. Sk považujeme za nedostatočné. Plytvanie treba obmedziť oveľa razantnejšie a zastaviť. Takto získané zdroje by sa mali okamžite použiť na zníženie odvodov.

Premiér R. Fico v minulosti často kritizoval zle fungujúce a netransparentné verejné obstarávanie. Verejné obstarávanie bolo podľa jeho výrokov predražované o 30 až 40 percent. V roku 2007 spotreboval verejný sektor na nákup tovarov a služieb 127 mld. Sk. V predchádzajúcich rokoch bola približne jedna tretina týchto tovarov a služieb obstaraná prostredníctvom verejných súťaží, zvyšok prostredníctvom menej transparentných spôsobov. V roku 2007 však podiel verejných súťaží klesol o 13% a ďalšie, ešte výraznejšie zníženie nastalo v roku 2008. Opozícia preto navrhuje:

- **Zrušiť možnosť vylúčiť účastníka pri verejnom obstarávaní z dôvodu neprimerane nízkej ceny.** Len v dvoch najväčších verejných tendroch prišiel štát počas posledných mesiacov o vyše 300 mil. € (takmer 10 mld. Sk), pretože vylúčil zo súťaže veľké a renomované firmy z dôvodu príliš nízkej ceny. V prípade elektronického mýta stratil 216 mil. € (6,5 mld. Sk) a pri prvom balíku na výstavbu diaľnic prostredníctvom PPP približne 100 mil. € (3 mld. Sk).
- **Zaviesť povinné elektronické verejné obstarávanie v štátnom sektore.** V súčasnosti množstvo firiem, ale aj samospráv využíva elektronické obstarávanie. To zásadným spôsobom znižuje priestor pre korupciu a klientelizmus a šetrí financie.
- **Pri verejných obstarávaníach je potrebné sledovať nielen dodržiavanie zákona, ale aj efektívnosť obstarávania.** Dodržanie zákona o verejnom obstarávaní je jednou z podmienok, ale nie dostatočnou podmienkou pre efektívne využívanie verejných zdrojov. Zdravý sedliacky rozum je tiež dôležitý. Napríklad pri známom „nástenkovom“ tendri na ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja prišlo k mrhaniu verejných zdrojov bez ohľadu na to, či prišlo k porušeniu zákona alebo nie. To isté platí aj pre elektronické mýto.
- **Využívať spoločné verejné obstarávanie rôznych štátnych inštitúcií.**
- Zmluvy verejných organizácií by sa mali stať platné až niekoľko dní po ich zverejnení na internete.
- **Zrušiť nadbytočné úrady,** ako napríklad FNM, ktorý po zastavení privatizácie vykonáva len minimum reálnych činností. **Zrušiť nákupy a investície, ktoré nie sú nevyhnutné a nepodporujú zamestnanosť na Slovensku.** Ide napríklad o nákup vojenských lietadiel alebo výstavbu ubytovne pre poslancov na Bratislavskom hrade.

3. Okamžite zaviesť krízové riadenie s cieľom konečne rozbehnúť čerpanie EÚ fondov. Od začiatku roku 2007 môže Slovensko čerpať EÚ fondy z programovacieho obdobia 2007-2013. Za dva a pol roku sme vyčerpali len 0,8% celkového objemu. Veľká

väčšina tejto sumy ide pritom na platy úradníkov a na sociálne podniky. Na užitočné projekty sa teda nevyčerpal doteraz prakticky nič. **Vláda by mala viac využívať jednoduché schémy, pri ktorých získa nárok na čerpanie fondov každý, kto splní jasne určené kritériá. Obmedziť by sa mali naopak komplikované, zložité a korupčné výberové konania.** Práve intenzívne čerpanie EÚ fondov malo byť v týchto mesiacoch najlepším nástrojom v boji s hospodárskou krízou.

Vláda pri svojom nástupe obmedzila **výstavbu diaľnic** s pomocou eurofondov a za prioritu vyhlásila PPP projekty (diaľnice postavia súkromné firmy, ktorým potom štát splatí náklady za výstavbu a údržbu plus „úroky“, ktoré môžu znamenať až 100-percentné predraženie). Lenže aj PPP projekty sa opakovane odkladajú. Takže toto „strategické“ rozhodnutie vlády nakoniec dopadlo tak, že súčasná úroveň financovania diaľnic je nižšia ako bola v rokoch 2005 a 2006, vôbec sa nerozbehlo čerpanie EÚ fondov z obdobia 2007 až 2013, ale ani PPP projekty. Slovenské stavebníctvo by však práve v súčasnosti potrebovalo impulz v podobe intenzívnejšej výstavby diaľnic. **Vzhľadom na to, že nie je reálny predpoklad skorého naštartovania PPP projektov na diaľnici D1, je potrebné zmeniť ich financovanie z PPP na EÚ fondy.** Jednak sa tým urýchlí výstavba a výhodou je samozrejme aj to, že na rozdiel od PPP nemusia daňoví poplatníci EÚ fondy v nasledujúcich rokoch nikomu splácať. Úplne absurdné je, že vláda sa dokonca rozhodla poskytnúť štátne záruky pre investorov, ktorí budú stavať diaľnice formou PPP. To znamená, že keby aj investori svoje záväzky nesplnili, vláda bude musieť za nich zaplatiť.

Pripraviť nové projekty, kde by úžitok z eurofondov nemali len vláde spriaznené firmy v oblasti takzvanej „technickej pomoci“, ale by sme eurofondy mohli využiť napríklad na zvýšenie príjmov učiteľov (podrobnejšie pozri v časti B.3) alebo zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov, pre ktorých ich zamestnávateľia nemajú dočasne prácu (podrobnejšie pozri v časti B.4).

4. Viac investovať do vzdelania, podpory vedy a výskumu.

Vláda by mohla a mala oveľa aktívnejšie využívať EÚ fondy na oblasti, v ktorých je celospoločenská zhoda o tom, že sú pre Slovensko prioritné. Navrhujeme preto vyčleniť ročne 100 miliónov € na novovytvorený Národný projekt „**Podporíme učiteľov pri zmene vzdelávania**“. (Podrobnosti v časti B.3)

Slovenská ekonomika môže dlhodobo rýchlo rásť a dobiehať najvyspelejšie krajiny, iba ak sa u nás vytvoria podmienky na **vznik a rozvoj kreatívnych slovenských firiem**, ktoré sa dokážu vo svete presadiť vďaka jedinečným technológiám. V najvyspelejších ekonomikách drvivá väčšina takýchto firiem vzniká v univerzitnom prostredí, na základe výsledkov akademického výskumu, resp. v úzkej spolupráci firiem a univerzít. V súčasnosti však slovenské výskumné inštitúcie takmer vôbec nespupracujú s firmami a výdavky firiem na Slovensku do vedy a výskumu sú jedny z najnižších v celej EÚ. S cieľom zásadne zlepšiť tento stav navrhne SDKÚ-DS zmenu v pravidlách financovania vedy, ako aj v jej inštitucionálnom zabezpečení.

5. Zlepšiť súdnictvo a vymožitelnosť práva.

Žiaľ, stav súdnictva od roku 2006 sa zhoršil. Vôľa zlepšovať pomery v súdnictve zo strany samotných sudcov sa zmenšila, pretože priestor na slobodnú diskusiu medzi samotnými sudcami je potláčaný. Nechceme ohrozovať princípy nezávislosti súdnictva. Ale nebudeme sa prizerať tomu, ak si justícia neplní svoju nezastupiteľnú rolu v demokratickom právnom

a spravodlivom štáte – a neplní oprávnené očakávania tých, ktorí ju vytvorili a financujú: teda občanov a daňových poplatníkov. Justícia je služba občanom – a nie privilegium „mocných“.

Za hlavné problémy súdництва považujeme nedôveryhodnosť (korupciu), nekvalitu mnohých rozhodnutí a pomalosť súdництва. Uvedomujeme si, že zlepšenie súdництва nemožno dosiahnuť z večera na ráno, ale dá sa dosiahnuť v pomerne krátkom čase, ak zohľadníme doterajšie 20-ročné skúsenosti a začneme konat' hneď!

SDKÚ-DS priebežne predkladá a pripravuje ďalšie návrhy zákonov, s ktorými sledujeme tieto hlavné ciele:

A. Chceme „otvorený“ súd a súdništvo. To znamená:

- Všetky informácie o súdoch a sudcoch, ako aj priebeh všetkých súdnych pojednávanií musia byť k dispozícii na internete, aby boli pod kontrolou verejnosti.
- Všetky súdne pojednávania musia byť zaznamenávané a prístupné v elektronickej forme.
- Do systému súdništva, konkrétne v Súdnej rade a disciplinárnych senátoch, treba zapojiť laický prvok. Ide o to, aby mohli justíciu zvnútra kontrolovať ľudia, ktorí nepatria do uzavretej a často nepreniknuteľnej „rodiny“ justície.
- Zaviesť verejné justičné skúšky a verejné výberové konania na pozíciu sudcu, ktoré otvoria súdny systém pre nových a mladých sudcov, pretože v slovenskej justícii sa začína rozširovať rodinkárstvo, personálny klientelizmus a sieť uzavretých spolenectiev.

B. Chceme v talároch elitu. V systéme nezávislej justície bude vždy zohrávať kľúčovú úlohu *osobnosť* sudcu. Ale jeho nezávislosť nesmie znamenať svojvôľu alebo možnosť rozhodovať nekvalifikovane. Preto presadzujeme:

- Nové pravidlá a kritériá pre výberové konania na sudcov.
- Sudca musí podliehať hodnoteniu svojej práce (vrátane priebežného) a hodnotenie sa musí prejaviť na jeho kariérom raste.
- Kariérny rast sudcu nesmie byť bez jeho vzdelávania.
- Sudca, ktorý nesplňa odborné a osobnostné predpoklady, musí zo systému odísť.

C. Chceme zrýchliť súdne konania. Nepotrebuje zvyšovať počet sudcov, ale slovenská justícia potrebuje zlepšiť organizáciu práce na súde, kvalitné riadenie súdu a dobré procesné pravidlá. Preto presadzujeme:

- využitie elektronickej komunikácie so súdom, rozšírenie možnosti používania formulárov a zjednodušených procesných postupov
- nové pravidlá a kritériá pre výberové konanie na predsedov súdov, využitie kompetencie posilniť motiváciu, ale aj zodpovednosť predsedu súdu za chod súdu

D. Chceme posilniť postavenia občana v prístupe k spravodlivosti. Čo musí začať fungovať v prvom rade:

- účinné nástroje na vymáhanie práva proti nečinnosti orgánov verejnej správy (teda lehoty v správnom súdništve, Najvyšší správny súd, zrýchlenie a zefektívnenie odškodnenia občanov a podnikateľov, ktorým bola spôsobená škoda nečinnosťou verejnej správy)
- informovanosť: každý občan by mal poznať svoje práva vo vzťahu k advokátovi (odmeňovanie, povinnosti advokáta, špecializáciu advokáta)
- rozšírenie pôsobnosti centra právnej pomoci pre ľudí, ktorí majú obmedzené finančné prostriedky, ale rovnaké právo na spravodlivosť ako každý iný občan.

6. Zmeniť zákonník práce. Zrušiť viaceré body novely Zákonníka práce, ktorá bráni ľuďom pracovať aj vtedy, keď pracovať môžu a chcú. Súčasný znenie Zákonníka práce obmedzuje slobodu na trhu práce a tak ohrozuje pracovné miesta. Jedným z týchto bodov je napríklad povinné rozširovanie záväznosti kolektívnych zmlúv aj na firmy, ktoré s tým nesúhlasia. Tento stav, spolu s ďalšími bodmi zákonníka práce, kritizovalo vo svojej aktuálnej správe o Slovensku aj OECD. Ďalším príkladom je obmedzovanie práce nadčas.

SDKÚ-DS okrem toho trvá na tom, aby vláda začala plniť svoj záväzok z Konvergenčného programu. Hoci vláda sa zaviazala v Konvergenčnom programe na roky 2007 až 2011 otvoriť verejnú diskusiu k dôchodkovému systému, doteraz tak neurobila. Naopak, len narýchlo pripravenými novelami tento systém ničí, čo jasne kritizovala vo svojej správe aj OECD. **Je potrebné čo najskôr začať serióznou verejnú diskusiu o tom, ako budú financované dôchodky v budúcnosti.** Inak totiž vážne hrozí potreba zvyšovania odvodov v budúcnosti, čo zníži atraktivnosť Slovenska pre investície.

B. OPATRENIA NA OCHRANU A PODPORU STREDNEJ VRSTVY A RODINY.

1. Materská na 1 rok vo výške čistého platu. Materská sa v súčasnosti odvíja od výšky príjmu pred nástupom na rodičovskú dovolenku, ale príjem nahrádza iba na 55%, pričom matka ju môže poberať počas 28 týždňov. Zvýšenie materskej na úroveň čistého platu a jej predĺženie na 1 rok zabezpečí matkám dôstojnú náhradu príjmu počas najkritickejšieho obdobia prvého roka po narodení dieťaťa.

2. Podporiť zatepl'ovanie bytov a domov. Každý, kto sa rozhodne zatepl'iť svoj dom alebo byt, by mal mať nárok na dotáciu vo výške 25% investičných nákladov. V tomto programe by prvých dvanásť mesiacov mala byť táto dotácia 50%. Zatepl'ovanie by nielen výrazne znížilo náklady domácností na energie, ale počas samotnej realizácie zateplenia by dalo prácu najmä menším stavebným firmám vo všetkých regiónoch Slovenska.

Výdavky štátneho rozpočtu na podporu bývania dosahujú v roku 2009 len 202 mil. € (6,1 mld. Sk). Napriek výraznému nárastu cien bývania sa výdavky rozpočtu na túto oblasť v porovnaní s rokom 2006, kedy dosiahli 6,6 mld. Sk, znížili o 16,6 mil. € (500 mil. Sk).

V Českej republike sa rozhodli využívať na zatepl'ovanie zdroje, ktoré získajú z predaja kvót na emisie CO₂. **Vláda by mala dôkladne analyzovať doterajšie transakcie v tejto oblasti a urýchlene prijať opatrenia na maximalizáciu výnosov z kvót CO₂.**

3. Využitie EÚ fondov na zvýšenie odmeňovania učiteľ'ov. Vláda by mohla a mala oveľa aktívnejšie využívať EÚ fondy na oblasti, v ktorých je celospoločenská zhoda o tom, že sú pre Slovensko prioritné.

Navrhujeme preto vyčleniť ročne 100 miliónov € na novovytvorený **Národný projekt Podporme učiteľ'ov pri zmene vzdelávania.** Každá škola bude môcť prostredníctvom tohto programu získať na jedného žiaka ročne až 100 € a tieto prostriedky bude možné využiť na

odmeňovanie učiteľov za nadštandardnú prácu v miere, v ktorej to umožňuje Operačný program Vzdelávanie – napríklad za zmenu obsahu vyučovaných predmetov či tvorbu nových, zmenu organizácie vyučovania či iné inovácie, ako aj za spoluprácu so zamestnávateľmi či osobitnú prácu s talentovanými alebo znevýhodnenými žiakmi.

4. Zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov dočasne bez práce. Druhým novovytvoreným projektom by sa mal stať **Národný projekt pomoci pre vzdelávanie zamestnancov**. Z jeho zdrojov by sa malo financovať vzdelávanie tých zamestnancov, pre ktorých nemajú firmy v súčasnosti dostatok pracovnej náplne. Využil by sa tak tento čas na zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov tak, aby pri obnovení výroby dokázali byť kvalitnejší a efektívnejší. Tým pádom by sa nepremrhal čas krízy, ale naopak zužitkoval na zvýšenie konkurencieschopnosti. Program by zároveň mohol udržať na Slovensku existujúcich investorov, prípadne ich motivovať k príprave na rozšírenie výroby po kríze. Z EÚ fondov by sa mohla financovať náhrada mzdy a náklady na vzdelávacie programy. Navrhujeme na tento projekt vyčleniť tiež 100 miliónov €.

V tomto prípade, ako aj v prípade uvedenom v bode 3, by mali byť projekty realizované nie prostredníctvom zbyrokratizovaných, pomalých a preťažených ministerských agentúr pre Štrukturálne fondy (ASFEU na MŠ SR a SIA na MPSVaR SR), ale cez štandardnú sieť úradov – úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a VÚC/krajské školské úrady. ÚPSVaR bol v minulosti schopný v priebehu troch mesiacov spustiť aktiváciu nezamestnaných zo Štrukturálnych fondov a zapojiť do nej 140 000 ľudí.

5. Za prioritu vyhlásiť lepšie služby v zdravotníctve. Súčasná vláda demonštratívne zrušila 20- a 50-korunáčky, ale v skutočnosti z vrečka ľudí vyťahuje za rôzne poplatky a doplatky o 15 mld. korún viac ako bývalá vláda. To znamená, že zatiaľ čo v roku 2005 vychádzali na jedného občana (vrátane práve narodených detí) doplatky v priemere 3800 korún ročne – v tomto roku to bude na jedného občana (vrátane detí narodených v roku 2009) už priemerne cca – 6600 Sk!

Do zdravotníctva ide bezmála o 50 percent viac prostriedkov ako v roku 2005, lebo ľudia platia stále viac prostredníctvom svojich odvodov, cez svoje dane, alebo v hotovosti u lekára a v lekárni, ale služby pre pacientov sa nezlepšili.

Vládnou prioritou je nezmyselný boj so súkromnými poisťovňami, ale ticho toleruje až podporuje neodôvodnené zisky farmaceutických firiem a distribučných spoločností (v ktorých mali alebo aj majú predstavitelia Smeru svoje obchodné záujmy), alebo dodávateľov zdravotníckej techniky, ktorí podľa pokynov Ministerstva zdravotníctva dodávajú predražené a často vôbec nie nevyhnutné zariadenia za stovky miliónov korún.

Navrhujeme sériu opatrení, ktoré zvýšia ochranu pacienta v čase krízy, ktoré zlepšia úroveň služieb v zdravotníctve a ktoré ochránia zdravotníkov. Ľudia konečne musia pocítiť na kvalitnejších službách, že sa každoročne zvyšujú výdavky na zdravotníctvo.

Opatrenia v prospech pacientov:

- **Pravidlo o maximálnej platbe pacienta (ochranný limit na spoluúčasť) vo výške 10 eur mesačne (120 eur ročne).**
Podľa predkrízového odhadu Ministerstva financií SR mali priame platby obyvateľov súvisiace so zdravotnou starostlivosťou dosahovať v roku 2009 celkovo 35,1 mld. Sk (1 166 mil. eur), teda nominálne o 72 % viac ako v roku 2005, keď boli v priamych platbách vo výške 20,4 mld. Sk zahrnuté aj 20- a 50-korunové poplatky (2,5 mld. Sk).

Občan teda v tomto roku v priemere zaplatí 6600 korún (zatiaľ čo v roku 2005 to bolo 3800 korún). Toto je výsledok politiky údajnej „sociálnej vlády“ v zdravotníctve. Preto navrhujeme zaviesť **limit pre ročnú kumulovanú výšku poplatku**, čo znamená, že žiaden pacient nezaplatí na poplatkoch viac ako 120 eur ročne.

- **Rovnaké práva pre všetkých pacientov (regulácia čakacích zoznamov).** Pacienti - poisťenci dnes nemajú jasne definovaný a vymáhateľný nárok voči verejnému zdravotnému poisteniu. Empirické zistenia hovoria o výrazných odlišnostiach v dĺžke čakacích zoznamov medzi jednotlivými zdravotnými poisťovňami i medzi jednotlivými nemocnicami. **Vedenie transparentných čakacích zoznamov umožní dosahovať rovnosť** pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti a znižuje riziko diskriminácie pacientov. Pacienti musia poznať svoje práva – a musia mať právo sa ich dožadovať, ale aj domôcť.
- **Zvýšenie príspevku na zdravotnú starostlivosť pre občanov v hmotnej núdzi na dvojnásobok.** Vláda má k dispozícii adresný nástroj, ktorým môže zmierniť sociálne dopady krízy v zdravotníctve na občanov v hmotnej núdzi. Výška príspevku sa od roku 2007 nezmenila!

Opatrenia na zastavenie plytvania:

- **Prísnejšia kategorizácia liekov.** Ministerstvo síce pri každej novej kategorizácii oznamuje na koľko liekov ľudia menej doplácajú, lenže táto politika jednak zvyšuje výdavky na lieky, a napokon ľudia za zdravotnú starostlivosť v rôznych doplatkoch a poplatkoch aj tak neplatia menej, ale o 15 miliárd korún viac ako v roku 2006. Kategorizácia liekov musí byť v prospech pacientov a efektívneho hospodárenia, nie v prospech ziskov obchodníkov s liekmi a výrobcov.
- **Okamžitý stop opatreniam zvyšujúcim náklady počas krízy.** Zastaviť všetky projekty, kde nie je analýza efektívnosti.
- **Okamžité zavedenie degresívnej marže v nemocniciach.** V čase krízy vláda nezmyselne ustúpila distribútorom liekov a zvýšila maržu na lieky, ktorú musia nemocnice zaplatiť dodávateľom o 3- až 4-násobok oproti minulému roku (na 9 percent). Je to neprípustný ústupok lobingu obchodných záujmov firiem, proti ktorému by mal predseda vlády rázne zakročiť.

Opatrenia na ochranu zdravotníkov:

- **Navýšenie zmlúv pre nemocnice a ambulancie.**
Navrhnutými opatreniami proti plytvaniu sa získajú dostatočné zdroje na navýšenie objemov zmlúv pre nemocnice a ambulancie od 1. júla o 7%.
- **Navýšenie miezd pre lekárov, sestry a zdravotníkov.**
Navýšenie objemov zmlúv pre nemocnice a ambulancie od 1. júla o 7% zároveň znamená aj priestor na 7% navýšenie miezd pre lekárov, sestry a zdravotníkov.
- **Novela Zákonníka práce.** Novelizovaný Zákonník práce sa v nemocniciach porušuje a všetci tolerujú nezákonný stav. Dodržiavanie nie je možné, pretože nemocnice nemajú prostriedky na rozširovanie personálu. Novela by umožnila zarobiť lekárom aj sestričkám viac, čo by v čase krízy privítali.

Opatrenie v prospech pacientov aj lekárov:

- **Diagnostické a liečebné protokoly.** Stanovenie štandardnej starostlivosti a štandardného diagnostického postupu zlepši kvalitu poskytovanej starostlivosti a povedie k lepšej kontrole nákladov v zdravotníctve. Odporúčame postupne

vypracovať protokoly pre najčastejšie a najnákladnejšie ochorenia v ambulantnej aj nemocničnej praxi.

Protokoly:

- **garantujú ľuďom v rôznych regiónoch SR rovnakú starostlivosť na rovnaký zdravotný stav** (kvalita ZS nezávisí od poskytovateľa alebo času, ale od zdravotného stavu pacienta),
 - **štandardizujú náklady**, čím umožňujú odhadovať a plánovať náklady zdravotnej poisťovni na základe poznania zdravotného stavu svojho kmeňa,
 - **optimalizujú používanie finančných prostriedkov na zdravotnú starostlivosť** tým, že preferujú účinnú a nákladovo efektívnu zdravotnú starostlivosť,
 - **umožňujú efektívnu spätnú kontrolu** poskytnutej zdravotnej starostlivosti.
- **DRG a spravodlivé ohodnotenie.** Ministerstvo zdravotníctva avizovalo, že na jeseň by malo mať hotový kompletný katalóg výkonov. Výkony však budú bez cien. Je nevyhnutné okamžité určenie cien diagnostických a liečebných výkonov a za pomoci štandardných diagnostických a liečebných protokolov určenie cien diagnóz. Vzhľadom k časovej náročnosti odporúčame **zavedenie jednoduchého systému platby za diagnózu, ktorý by vytvoril 5 skupín diagnóz podľa náročnosti.** Diagnózy v každej skupine by zdravotná poisťovňa uhrádzala rovnakou platbou pre všetkých poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, bez ohľadu na ich zriaďovateľa. Bol by to začiatok naplňovania cieľa na **dosiahnutie spravodlivého ohodnotenia v zdravotníctve.**

6. Zastaviť prehlbovanie regionálnych rozdielov

Z dôvodu krízy, ale aj z dôvodu chybných politiky vlády Róberta Fica sa na Slovensku znovu prehlbujú regionálne rozdiely. Jasne o tom svedčí nielen vývoj nezamestnanosti a vznik a tvorba nových pracovných miest a narastanie príjmových rozdielov. Príčin je viac, patria medzi ne popri nevyhnutných dôsledkoch krízy aj také chyby vlády, ako je politika v oblasti určovania minimálnej mzdy, zhoršovanie podnikateľského prostredia, oneskorenie výstavby infraštruktúry a zlé pravidlá na pridelovanie investičných stimulov. Na ilustráciu možno uviesť, že v štátnom rozpočte na rok 2009 vláda predpokladá podporu 8 veľkých investícií, z toho len jedna sa nachádza v menej rozvinutom regióne. Zhoršovanie podnikateľského prostredia s dopadom na prehlbovanie regionálnych rozdielov dokazuje napríklad aj skutočnosť, že kým v roku 2006 ešte malo Slovensko najvyšší prílev investícií na obyvateľa z krajín V4, v roku 2008 (teda bez vplyvu krízy) to už bolo najmenej.

Presadzujeme **nové pravidlá pre pridelovanie investičných stimulov** tak, aby sa jasne a jednoznačne uprednostnili investície smerujúce do menej rozvinutých regiónov. Navrhujeme tiež použitie eurofondov na urýchlenie výstavby diaľnic, ktoré by spojili menej rozvinuté regióny s rozvinutými. Za účinný nástroj zastavenia prehlbovania regionálnych rozdielov považujeme tiež rozvoj medzitru práce a to aj v spojení s programom využitia alternatívnych zdrojov energie, najmä biomasy. Medzitru práce znamená, že tých, ktorí sú dlhodobo (viac ako rok) nezamestnaní, by zamestnávateľi mohli zamestnať aj za nižšiu ako minimálnu mzdu, pričom by takíto ľudia mali nárok na doterajšie podpory, alebo ich časť. Ich príjmy by tak boli vyššie ako dnes keď sú nezamestnaní, nároky na verejné rozpočty by neboli vyššie ako dnes a nové miesta by vznikli prirodzene - na trhu. Ide o účinný nástroj na zníženie nezamestnanosti najmä u nízkokvalifikovaných ľudí, ale aj u ľudí v pred dôchodkovom veku. Šanca takýchto ľudí z menej rozvinutých regiónov nájsť si prácu je omnoho menšia ako v rozvinutejších regiónoch, preto by toto opatrenie znamenalo aj príspevok k zastaveniu prehlbovania regionálnych rozdielov.